

ЦВЕТОВОДСТВО**КОНТЕЙНЕРНИЙ СПОСІБ ВИРОЩУВАННЯ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ
КАННИ ГІБРИДНОЇ САДОВОЇ В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ
УКРАЇНИ**

Л.П. КОЛЬ

Прилуцька дослідна станція НБС–ННЦ

Вступ

Серед квіткових рослин, що використовуються в озелененні, провідне місце належить сортам канни гібридної садової (*Canna hybrida hort*), які відносяться до родини каннових (Cannaceae Juss). Всього в роді канна (*Canna L.*) за даними цілого ряду авторів [8-10], нараховується від 25 до 60 видів. Види роду *Canna L.* походять із тропічних і субтропічних регіонів Америки, де зростає більша їх частина. Тільки незначна кількість видів зустрічається в тропічній Африці і Південно-Східній Азії [1, 2, 6, 7].

Канна займає одне з провідних місць серед красивоквітучих садових і паркових рослин. Цілком заслужена популярність цієї культури пояснюється великою різноманітністю сортів, швидким ростом рослин, тривалістю цвітіння високих суцвіть з великими квітками оригінальної форми. Різні сорти канни мають різноманітне забарвлення квіток: червоне, малинове, рожеве, лососево-рожеве, жовтогаряче, жовте, лимонно-жовте і майже біле, а також своєрідне яскраво-сизо-зелене і пурпурно-зелене забарвлення листків.

В останні роки канна набуває широкої популярності у всіх регіонах України. Але в північних районах, у зв'язку з відносно короткою тривалістю безморозного періоду, вона через пізнє цвітіння не повністю проявляє свої декоративні властивості. Метою дослідження було збільшення періоду цвітіння і широкого впровадження канни в озеленення в Лівобережному лісостепу України контейнерним способом вирощування садивного матеріалу.

Об'єкти і методи дослідження

Об'єктами вивчення є 18 сортів канни садової (10 сортів вітчизняної селекції та 8 – зарубіжної селекції), які за існуючою класифікацією відносяться до двох груп: орхідеєвидної (*Canna x orchioides Bailey*) і Крозі (*Canna x crozy hort*). Більш численна група Крозі, нараховує 12 сортів: Америка (America), А. Вендгаузен (A. Wendgausen), Клара Буїссон (Clara Buisson), Веселі Нотки, Восток-2, Кримський Самоцвіт, Кримські Зорі, Маестро, Отблеск Заката, Салют Победи, Сонячна Красавиця, Хамелеон. Для орхідеєвидної групи відмічено 6 сортів: Анденкен ан Вільгельм Пфїтцер (Andenken an Wilhelm Pfitzer), Кеніг Гумберт (Konig Humbert), Розенкранцен (Rosenkranzen), Фойсрфогель (Feuervogel), Ореол, Річард Уолліс. Серед вивчених 8 сортів інтродуковані з Никітського ботанічного саду – Національного наукового центру у 2007 році та 6 сортів у 2002 році – з ДГ "Приморське" НБС–ННЦ, 3 сорти – з приватних колекцій у 2006 році, 1 сорт – з ботанічного саду Національного університету біоресурсів та природокористування (м. Київ) у 2005 році. Кожний сорт був представлений не менше ніж 15 рослинами.

Рослини вирощували в умовах теплиці в плівкових контейнерах діаметром 17,5 см і висотою 18,5 см у субстраті чорнозем+перегній+пісок у співвідношенні 1:2:1 з додаванням невеликої кількості деревного попелу. Висоту рослин щодакдно вимірювали з точністю ± 1 см. Цифровий матеріал опрацьовано статистично згідно з методикою Зайцева Г.І. [3].

Результати дослідження

Дослідження проводились у 2010 році на базі Прилуцької дослідної станції. Клімат цього регіону помірно-континентальний, характеризується порівняно м'якою зимою, теплим літом, помірною кількістю опадів. Середньорічна температура в регіоні $+6,1^{\circ}\text{C}$ з абсолютним максимумом $+39,0^{\circ}\text{C}$ (у 2 декаді липня) і абсолютним мінімумом $-34,0^{\circ}\text{C}$ (у 1 декаді січня). Перші осінні заморозки починаються 5-15 вересня, а останні весняні – спостерігаються в другій декаді травня. Відносна середньорічна вологість повітря – 78%. Висота снігового покриву – до 20 см. Найтеплішим місяцем є липень з середньою температурою $+19,2^{\circ}\text{C}$, а найбільш холодна пора року – січень-лютий з температурою $-6,0-5,8^{\circ}\text{C}$. Кліматичні умови літа Лівобережного лісостепу України сприятливі для вирощування рослин, які походять із тропічної і субтропічної Америки, Азії та Африки, але відносно коротка тривалість безморозного періоду скорочує період цвітіння і не дає змоги повністю проявити декоративні якості рослинам тропічного походження.

Підготовку рослинного матеріалу для дослідження починали ще в зимовий період. У першій половині лютого проводили поділ кореневищ, при цьому обрізали старе коріння. Для запобігання загниванню кореневища місця зрізів під час поділу обробляли деревним попелом. Потім кореневища закладали у вологу тирсу шаром 10-15 см у спеціально обладнаному приміщенні з регульованою температурою та вологістю. Температура повітря становила $+4-7^{\circ}\text{C}$, відносна вологість повітря коливалась в межах 60-75%.

Для стимулювання проростання молодого коріння в середині лютого проводили поступове збільшення температури з $+7$ до $+20^{\circ}\text{C}$. При цьому відбувалося утворення нової кореневої системи і починався швидкий ріст рослини.

В першій декаді квітня проводилося висаджування кореневищ з добре розвиненою однією або двома бруньками і молодим коренем до контейнерів. Субстрат для вирощування канни повинен був відповідати певним біологічним і технологічним вимогам, оскільки у контейнері кількість води і поживних речовин була обмежена [4]. Для необхідного забезпечення кореневищ канн повітрям ґрунтова суміш мала бути пухкою, а для забезпечення водою – вологоємною. Таким вимогам відповідав склад ґрунтової суміші, яка була використана в експерименті. Необхідні властивості субстрату зберігалися протягом усього періоду, а субстрат під впливом поливів не ущільнювався. З моменту висадження до контейнерів протягом місяця рослини раз на три дні поливали.

При вирощуванні в теплиці підтримували температуру вище за 20°C , внаслідок чого рослини через 5-7 днів починали інтенсивно рости. Агротехнічний догляд за рослинами включав регулярний полив, видалення бур'янів, підживлення мінеральними добривами. Для підживлення використовували аміачну селітру з розрахунком 15-20 г/10 л води або 5 г на один контейнер.

При вирощуванні в умовах теплиці встановлено, що саджанці канни часто пошкоджуються попелицями. Боротьбу з цим шкідником проводили шляхом обприскування рослин інсектицидом “Актелік” в концентрації 0,08% (8 мл препарату на 10 л води).

Спостереження за ростом і розвитком рослин канн, висаджених у контейнери, показали помітно прискорені темпи росту надземної маси впродовж одного місяця вирощування в тепличних умовах. Молоді рослини впродовж одного місяця вирощування в поліетиленовому контейнері при садінні 10 квітня 2010 р., в залежності від сорту, встигали досягти до середини першої декади травня висоти 21,4-34,6 см (табл.).

Таблиця

Динаміка росту саджанців канни садової при вирощуванні в контейнерах

№ з/п	дата	Висота рослин, см					
		Орхідеєвидні			Крозі		
		Анденкенан Вільгельм Пфітцер	Розенкранцен	Річард Уолліс	Америка	Кримські Зорі	Маестро
1	16.04	8,5	3,9	9,8	3,5	6	2,6
2	26.04	18,1	9,9	20,5	7,1	9,5	15,5
3	5.05	34,6	28,3	25,7	24,6	27,4	21,4
4	15.05	48,2	38,9	34,1	31,2	28,2	30,4

Навесні, у другій декаді травня, коли середньодобова температура перевищила +15°C, рослини в контейнерах з теплиці перенесли у парники глибиною 60 см для загартовування.

Садіння рослин з контейнерів до відкритого ґрунту проводили в середині травня. На цей термін вони досягли висоти від 28,2 см до 48,2 см.

Від початку проростання бруньок канни залежить початок цвітіння канни, а також тривалість періоду цвітіння в цілому. Вегетативний період канни в умовах Прилуцької дослідної станції – від висадження кореневищ до їх викопування – триває приблизно 185 днів. При вирощуванні садивного матеріалу в контейнерах цвітіння канн у відкритому ґрунті починається з третьої декади червня і триває до перших заморозків – від 70 до 105 днів. При висаджуванні до відкритого ґрунту кореневищем цвітіння починається приблизно на 15-20 днів пізніше.

Канни, які залишалися до кінця вегетаційного періоду росту в контейнерах зазначеної ємності, мали меншу висоту і утворювали менше стебел, кореневищ порівняно з рослинами тих самих сортів в ґрунтових умовах вирощування, а також не цвіли. Тому цей садивний матеріал не треба залишати на зберігання, а слід висаджувати в рік садіння до відкритого ґрунту або контейнерів значно більшого розміру (ємністю до 18-20 дм³). При цьому для використання як контейнерної культури треба віддавати перевагу сортам групи Крозі, які мають невеличку висоту та є найбільш перспективними в умовах Лівобережного лісостепу України.

Висновки

Для прискорення вступу рослин канни гібридної садової у цвітіння і продовження періоду її максимальної декоративності у північних районах України доцільно використовувати контейнерний спосіб вирощування садивного матеріалу в контейнерах ємністю 1-2 дм³. За такої технології тривалість періоду цвітіння в умовах Лівобережного лісостепу України збільшується на 2-3(4) тижні.

Список літератури

1. Дашкеев Е.А. Канны в Молдавии. – Кишинев: Штиинца, 1975. – 67 с.
2. Ерушкевич С.В. Культура канн в Чуйской долине. – Фрунзе: Илим, 1983. – 49 с.
3. Зайцев Г.Н. Обработка результатов фенологических наблюдений в ботанических садах // Бюл. Гл. ботан. сада. – 1974. – Вып. 94. – С. 3-10.
4. Посадочный материал с закрытой корневой системой / Маслаков Е.Л., Мелешин П.И., Извекова И.М. и др. – М.: Лесная промышленность, 1981. – 144 с.
5. Феофилова Г.Ф. К вопросу о происхождении и современной классификации сортов садовых канн // Новое в интродукции и селекции цветочных растений: Тр. Никит. ботан. сада. – 1972. – Т. 59, Вып. 2. – С. 45-56.

6. Феофилова Г.Ф. Некоторые биологические особенности канны садовой в условиях Крима: Автореф. дис. ... канд. биол. наук: 03.00.05 / Всесоюзный ин-т растениеводства. – Л., 1973. – 22 с.

7. Феофилова Г.Ф. Методические указания по культуре канны садовой. – Ялта: ГНБС, 1975. – 15 с.

8. Bailey L.H. Canna // The standard cyclopedia of horticulture. – London, 1927. – Vol. 1. – 1200 p.

9. Engler A., Prantl K. Musaceae, Zingiberaceae, Cannaceae, Marantaceae (O.G. Petersen) // Die Naturlichen Pflazenfamilien, 1 st ed. – Leipzig, 1889. – B.2 – P. 1-43.

10. Kränzlin F. Cannaceae // Das Pflanzenreich von A. Engler. – 1912. – B. IV, N 47. – P. 1-77.

Рекомендовано до друку д.б.н. Захаренко Г.С.